

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Paál Marcell ügyvéd által képviselt T. T. felperesnek az Észak-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal Szociális és Gyámhivatala alperes ellen gondnok kirendelése tárgyában hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perben - amelybe az alperes pernyertességének érdekében beavatkozott a Pallyné dr.Puskás Ilona ügyvéd által képviselt T. J. érdekelt - a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 2009. március 2. napján kelt 14.K.22.370/2008/13. számú jogerős ítélete ellen az alperesi beavatkozó által 14. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 14.K.22.370/2008/13. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I N D O K O L Á S

A felperes és az alperesi beavatkozó édesanyja, T. J.-né gondnokság alá helyezés iránti eljárását kezdeményezte a felperes 2007. márciusában. A városi gyámhivatal 2007. április 2. napján felperest ideiglenes gondnokul kirendelte, és a gondnokság alá helyezési eljárás lefolytatása érdekében keresetet nyújtott be a T. Városi Bírósághoz. Az alperesi beavatkozó is kérte gondnökkénti kirendelését, vagy legalább társgondnokul kirendelését annak érdekében, hogy édesanyja vagyonának kezelését figyelemmel tudja kísérni.

A gondnokság alá helyezési perben 2007. május 27. napján igazságügyi elmeorvos szakértői vizsgálatra került sor, mely szakvélemény megállapította, hogy T. J.-né szellemi fogyatkozásából adódóan ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan teljes mértékben hiányzik, egészségi állapotában javulás nem várható, belátási képességének hiánya véglegesnek tekinthető. A T. Városi Bíróság K. I.-né ápolónő - szakvéleményt alátámasztó - tanúvallomását, valamint T. J.-né személyes meghallgatását is

figyelembe véve, T. J.-né 2007. július 4. napján kelt ítéletével cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte.

T. J.-nét, mint a H. Szociális Otthon lakóját H. Önkormányzat Polgármesteri Hivatal gyámügyi munkatársa 2007. augusztus 7. napján nyilatkozatta arra vonatkozóan, hogy kit szeretne gondnokául. T. J.-né ezen nyilatkozata szerint ő azt szeretné, ha elsőszülött fia T. J. lenne a gondnoka. T. J.-né a jegyzőkönyvet aláírta.

A M. Városi Gyámhivatal 2007. szeptember 11. napján kelt 70.318-21/2007. számú határozatával a felperest ideiglenes gondnoki tisztségéből felmentette, és az alperesi beavatkozót, T.J.-t gondnokként kirendelte, arra hivatkozással, hogy a gondnokolt maga kérte, hogy a gondnoki tisztséget J. nevű fia lássa el.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú hatóság 2007. október 24. napján kelt 54622-1/2007. számú határozatával felügyeleti jogkörben eljárva megsemmisítette az elsőfokú határozatot, arra hivatkozással, hogy a gyámhivatal a határozat meghozatalára nem rendelkezett illetékességgel.

Az iratok áttételét követően a T. Városi Gyámhivatal /továbbiakban: elsőfokú hatóság/ újabb pszichológus szakorvosi szakvéleményt szerzett be, amely szakvélemény szerint a gondnokolt érdemi döntést a gondnok személyét illetően nem tud meghozni.

Az elsőfokú hatóság 2007. december 12. napján 45.676-16/2007. számú jegyzőkönyvben rögzítette Sz.-né H. H. osztályvezető ápoló tanúvallomását is, aki a szakvéleményt alátámasztása mellett arról is beszámolt, hogy mind a felperes, mind az alperesi beavatkozó rendszeresen látogatják a gondnokoltat.

Az elsőfokú hatóság 2008. január 3. napján kelt 45.013/2008. számú határozatával a felperest édesanyja gondnokául kirendelte, egyben őt ideiglenes gondnoki tisztség alól felmentette. Egyúttal kötelezte az alperesi beavatkozót számadás benyújtására.

A határozat indokolása szerint T. J.-né közokiratban nem jelölt meg olyan személyt, aki a gondnokság alá helyezése esetén a gondnoki tisztséget ellássa. A gondnokság alá helyezést követően mentális állapota nem volt alkalmas arra, hogy nyilatkozzon a gondnok személyét illetően. Megállapította azt is, hogy a testvérek között évek óta rossz viszony áll fenn, ugyanakkor mind felperes, mind alperesi beavatkozó alkalmas a gondnoki tisztség ellátására, és mivel a felperes már ideiglenes gondnokként kirendelésre került, kizáró ok vele szemben nem áll fenn, ezért gondnokként kirendelte.

Az alperesi beavatkozó fellebbezése folytán eljáró alperes 2008. július 16. napján kelt 50.401/2008. számú határozatával az elsőfokú

határozatot megváltoztatta, és T. J.-né részére gondnokul az alperesi beavatkozót rendelte ki, a felperest végszámadás benyújtására kötelezve. Az alperes határozatában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény /a továbbiakban: Ptk./ 19/A. §-ára hivatkozott, melyben foglalt törvényi rangsor betartása a gyámhatóságra nézve kötelező, és e szerint a gondnokolt által megnevezett gondnokot kell kirendelni, feltéve, hogy a gondnokolt érdekeivel ez nem ellentétes. Mivel T. J.-né cselekvőképes állapotában gondnokot nem nevezett meg, házastársa nincs, viszont a gondnok rendelés előtt a gondnokolt nyilatkoztatása megtörtént, mely szerint az alperesi beavatkozót szeretne volna gondnokának, az ő személyével szemben pedig nem merült fel kizáró ok, ezért a gondnokolt akarata szerint az alperesi beavatkozót kellett gondnoknak kinevezni.

A felperes keresete folytán eljáró Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság az alperes határozatát megváltoztatta és a felperest rendelte ki gondnokul, kötelezve az alperesi beavatkozót a végszámadás és jelentés benyújtására. Az ítélet megállapította, hogy a gondnokolt nyilatkozata nem volt figyelembe vehető, tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló elmeorvosi szakértői vélemények szerint - továbbá az eljárásban meghallgatott tanúk szerint is - gondnokolt ebben a kérdésben érdemi nyilatkozatot nem tudott tenni. Ezért T. J.-né 2007. augusztus 7. napján kelt jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozata nem volt alkalmas a gondnok személyének megnevezésére, és gondnok megjelölésének hiányában pedig a gondnokság alá helyezési eljárást kezdeményező felperest, a volt ideiglenes gondnokot kellett gondnokként kirendelni.

Az alperesi beavatkozó felülvizsgálati kérelmében kérte az ítélet akkénti megváltoztatását, hogy a Legfelsőbb Bíróság a felperest gondnoki tisztségéből mentse fel, az alperesi beavatkozót pedig gondnokként rendelje ki, másodlagosan pedig azt kérte, hogy mindkét felet gondnokként rendelje ki a bíróság.

Az alperesi beavatkozó szerint az ítélet ellentétes a Ptk. 19/A. §-ának /1/ bekezdésével, mivel e törvényhely indokolása szerint, ha a gondnok személyének megnevezése a gondnokság alá helyezést követően kerül sor, akkor nyilatkozat megtétele akár szóban, akár írásban is megtehető. Az így megnevezett gondnok kirendelését a gyámhatóság csak akkor mellőzheti, ha az a gondnokolt érdekeivel nem ellentétes.

Az ítélet iratellenesen állapította meg, hogy 2007. augusztus 7. napján a gondnokolt nem volt olyan szellemi állapotban, hogy meghallgatásáról felvett jegyzőkönyvben az ügyintéző által rögzített módon és összefüggésben nyilatkozzon.

Ugyanígy iratellenes volt azon megállapítás, mely szerint az alperesi beavatkozó nem látta el kellő gondossággal a gondnoksággal

kapcsolatos feladatait. Ezt kizárólag a felperes állította, azonban nyilatkozatát semmivel sem bizonyította. Mindezért sérült a Ptk. 19/A. § /1/ és /4/ bekezdése, továbbá a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997./IX.10./Korm. rendelet /a továbbiakban: R./ 131. § /3/ bekezdése is.

Az alperesi beavatkozó felülvizsgálati kérelme nem alapos az alábbi indokok alapján:

A Ptk. 19/A. § /1/ bekezdése szerint gondnokká - ha ez az érdekeivel nem ellentétes - a gondnokság alá helyezett által még cselekvőképes állapotában közokiratban kijelölt vagy a gondnokság alá helyezést követően megnevezett személyt, ha ez nem lehetséges, akkor elsősorban együttélő házastársát vagy bejegyzett élettársát kell kirendelni. Ha ilyen nincs, vagy a házastárs, bejegyzett élettárs kirendelése veszélyeztetné a gondnokság alatt álló érdekeit, a gyámhatóság gondnokul olyan személyt rendel ki, aki a gondnokság ellátására az összes körülmények figyelembevételével alkalmasnak mutatkozik.

A /2/ bekezdés értelmében a gondnok kirendelésénél az arra alkalmas személyek közül a szülőket, illetve a szülők által - a haláluk esetére - közokiratban vagy végrendeletben megnevezett személyt, ilyenek hiányában más hozzátartozókat - akik szükség esetén a személyes gondoskodást is el tudják látni - előnyben kell részesíteni.

Az alperesi beavatkozó által hivatkozott /4/ bekezdés értelmében nem lehet gondnokul kirendelni azt, akinek a személye ellen a gondnokság alá helyezett kifejezetten tiltakozik.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a megyei bíróság megfelelő alapossággal feltárta az ügyre irányadó tényállást, a bizonyítékokat a Pp. 206. §-ának megfelelően értékelte, és az idevonatkozó jogszabályi rendelkezések alkalmazásával helytálló jogi következtetést vont le.

A Ptk 15. §-ának /1/ bekezdése értelmében cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett.

A Ptk. 15/A. §-ának /1/ bekezdése szerint a cselekvőképtelen személy jognyilatkozata - a /2/ bekezdésben foglalt kivétellel - semmis; nevében gondnoka jár el. A gondnoknak a véleménynyilvánításra képes gondnokolt kívánságát, kéréseit - pl. a tartózkodási helyére vonatkozóan - a döntések meghozatala előtt meg kell hallgatnia és lehetőség szerint figyelembe kell vennie.

A /2/ bekezdés értelmében a cselekvőképtelen személy maga is megkötheti azokat a csekély jelentőségű szerződéseket, amelyek a mindennapi életben tömegesen fordulnak elő, és különösebb megfontolást nem igényelnek.

A Ptk. 17. §-ának /1/ bekezdése értelmében a gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - tartósan vagy a jognyilatkozata megtételekor átmenetileg - teljesen hiányzik.

A /2/ bekezdés szerint a gondnokság alá helyezés nélkül cselekvőképtelen személy jognyilatkozata - a /3/ bekezdésben foglalt kivétellel - semmis.

A /3/ bekezdés pedig úgy szól, hogy a gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen nagykorú személy jognyilatkozatát - a végintézkedése kivételével - cselekvőképtelenség miatt nem lehet semmisnek tekinteni, ha tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat a fél cselekvőképessége esetében is indokolt lett volna.

A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy mindazon gondnokolt által tett nyilatkozatok /2007. júliusi, augusztusi/, melyekre alperesi beavatkozó hivatkozott, az ideiglenes gondnok kirendelésével érintett időszakban történt. A 2007. augusztus 7. napján kelt nyilatkozatra a bíróság általi cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést követően került sor, míg az alperesi beavatkozó által hivatkozott 2007. júliusi nyilatkozat esetében nem állapítható meg, hogy az a bírói gondnokság alá helyezés előtt vagy után történt.

Megállapítható ugyanakkor az, hogy akár Ptk. 15/A. §-ában foglalt szabályok, akár Ptk. 17. §-ának /1/ bekezdése szerinti szabályok az alkalmazandók, figyelemmel a felülvizsgálni kért jogerős ítélet által is értékelt 2007. május 27. napján készült szakértői véleményt is, T. J.-né nyilatkozata semmis nyilatkozatnak volt tekinthető, mert nem volt képes arra, hogy érdemben a gondnok személyével kapcsolatosan nyilatkozatot tegyen. E nyilatkozat ugyanis nem sorolható a Ptk. 15/A. §-ának /2/ bekezdése szerinti nyilatkozatok közzé, továbbá a nyilatkozatok tartalmából, körülményeiből nem lehet arra következtetni, hogy a nyilatkozatok megtétele cselekvőképes állapotban is indokolt lett volna.

Ugyanezen okból a Ptk 19/A. §-ának /4/ bekezdése sem sérült, mivel az alperesi beavatkozó által hivatkozott gondnokolti előadás nem értelmezhető a felperes gondnokként történő kirendelése elleni tiltakozásnak. A hangfelvételen rögzített beszélgetés maga is alátámasztja az ítéleti megállapításokat, a beszélgetésből nem tűnik ki, hogy a gondnokolt mikori /talán gyerekkori/ eseményekről beszél, az milyen „Tibikére” vonatkoztatható és az alperesi beavatkozó egyértelmű kérdésre, hogy akkor „Melyik fia gondoskodik róla?” azt válaszolja, hogy „Én nem tudom, nem tudok gondolkodni”. Nem tudni, hogy a „De őt nem bírom” egyértelműen a felperesre vonatkozik-e tekintve, hogy e „gondolatsort” folytatva arról beszél, hogy „itt nem jó, inkább otthon volnék... mert ezek oszt olyan banda...stb.”

Ezen alperes által hivatkozott bizonyíték egyértelműen megerősíti azon jogerős ítéleti megállapítást, hogy a gondnokolt nem volt képes állást foglalni abban a kérdésben, hogy ki legyen a gondnoka.

Mindezért a jogerős ítélet helytállóan értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat, az ítélet nem állapította meg, hogy alperesi beavatkozó ne lenne alkalmas a gondnoki teendők ellátására - ez csak egy felperesi állítás volt, ahogy erre alperesi beavatkozó helyesen utalt - ahogy az alperesi beavatkozó állítások ellenére felperes alkalmatlansága sem volt megállapítható. Helyesen szögezte le a jogerős ítélet, hogy a felperes gondnoksággal, vagyonkezeléssel összefüggő eljárásai során nem merült fel olyan probléma, amely a felperes esetében kizáró okot jelentene, alperesi beavatkozó e körben felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott olyan tényre vagy körülményre, amely ezen ítéleti megállapítás kirívóan téves, logikátlan vagy iratellenes voltát nyilvánvalóan alátámasztaná. Már pedig a Legfelsőbb Bíróság csak akkor állapíthatja meg a jogerős ítélet mérlegelésének törvénysértő voltát, ha az nyilvánvalóan téves, logikátlan, iratellenes.

A Ptk. 19/B. §-ának /1/ bekezdése értelmében a gondnokolt részére kivételesen több gondnok is kirendelhető. Tekintve, hogy a jogerős ítélet nem vitatott megállapítása szerint a felperes és alperesi beavatkozó egymással rossz viszonyban vannak, ezért nem volt mód a kivételes esetben alkalmazható többes gondnokság elrendelésére. E körben a Legfelsőbb Bíróság utal arra is, hogy alperesi beavatkozó a vagyonkezelés megfelelőségének ellenőrzése érdekében tartotta szükségesnek a többes gondnokság alkalmazását. Az elsőfokú határozat helyesen állapította meg, hogy e cél többes gondnokság alkalmazása nélkül is elérhető, hiszen az éves számadást és jelentést megismerheti, továbbra is joga van a gondnokolt helyzetéről, állapotáról tájékozódni.

A fentiekből következik, hogy nem sérült az R. 131. §-a sem.

Minderre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 274. §-ának /3/ bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság a perköltségről a Pp. 270. §-ának /1/ bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. §-ának /1/ bekezdése és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003./VIII.22./ IM rendelet 3. §-ának /3/ bekezdése alapján döntött.

A Legfelsőbb Bíróság az illetékekről az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. §-ának /1/ bekezdése, valamint a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. §-ának /2/ bekezdése alapján határozott.

Budapest, 2010. február 9.

**Bauer Jánosné dr. sk. a tanács elnöke, dr.Kovács András sk. előadó
bíró, dr.Kovács sk. Ákos bíró**